

4.7 Sosiale tjenester (VO nr 51)

4.7.1 Innledning

Virksomhetsområdet omfatter sosial rådgivning og veiledning, midlertidig bolig, introduksjonsordningen, kvalifiseringsordningen og økonomisk sosialhjelp. Enheten inngår som en del av NAV Ringsaker.

Hovedmål:

Fremme økonomisk trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Sikre flyktningene i kommunen reell likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn.

4.7.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.7.2.1 Personalressurser (årsverk)

	31.12.2013	Budsjett 2014	Forslag 2015	Forslag 2016	Forslag 2017	Forslag 2018
Årsverk samlet	32,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35

Tabell 4.7.2.2 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Forslag 2015	Forslag 2016	Forslag 2017	Forslag 2018
Driftsutgifter	75 254	67 363	73 134	73 264	73 394	73 394
Driftsinntekter	14 753	2 993	3 127	3 127	3 127	3 127
Netto driftsutgifter	60 501	64 370	70 007	70 137	70 267	70 267
Investeringsutgifter	15 340	0	0	0	0	0
Investeringsinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	15 340	0	0	0	0	0

4.7.3 Behovsvurderinger

Lov om sosiale tjenester er ment å være sikkerhetsnettet i velferdsstaten. Sosialtjenesten skal gi råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivning. Videre økonomisk stønad, midlertidig bolig, individuell plan og kvalifiseringsprogram. Sosialtjenestens oppgaver, herunder antall brukere og type problematikk, må således i stor grad sees i sammenheng med den generelle konjunktursituasjonen i samfunnet, slik som arbeids- og boligmarkedet, hvordan brukere fanges opp av annen lovgivning og hvordan andre samfunnsinstitusjoner utøver sine oppgaver og tjenester. Enhetens utfordringer er således å dekke brukerens udekkede behov, etterleve lov om sosiale tjenester, og samtidig avlevere et regnskap innenfor vedtatt budsjetttramme.

Etter etableringen av NAV Ringsaker har enheten i perioden 2009-2013 hatt negative budsjettavvik hvert år. Ut fra opprinnelig budsjett i 2014 tilsier prognosen et merforbruk på om lag 8,6 mill. kroner. Enheten har i 2014 fått tilleggsbevilgninger i 1. og 2. tertial på hhv. 1,6 mill. kroner og 2,3 mill. kroner som forbedrer resultatet tilsvarende. Den økonomiske rammen er for 2015 styrket med 4,438 mill. kroner. Med foreliggende budsjetttramme er det også i 2015 en betydelig risiko for merforbruk. Rådmannen vil følge utviklingen innenfor sosiale tjenester nøye.

Under vises utvalgte nøkkeltall for sosiale tjenester:

Tabell 4.7.3.1 Brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker (Kostra)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2010	58 856	76 049	70 471	85 583	61 519
2011	61 086	80 736	73 555	92 837	64 061
2012	65 835	:	76 310	137 375	62 805
2013	68 735	:	76 278	110 568	71 075

Tabell 4.7.3.2 Gjennomsnittlig stønadslengde måneder (Kostra)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2010	3,9	4,9	6,4	5,9	5,0
2011	3,9	:	6,4	5,9	4,7
2012	4,3	:	6,4	6,1	4,9
2013	4,5		6,5	5,8	5,3

Tabell 4.7.3.3 Gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned (Kostra og Velferd)

År	Ringsaker	Gruppe 13	Hamar	Stange	Gjøvik
2010	8 457	7 495	6 307	5 759	6 275
2011	8 564	:	6 592	6 209	7 349
2012	8 901	:	7 016	6 304	7 318
2013	9 543	:	7 710	6 553	7 929
2014 (1-8)	10 049				

Tabell 4.7.3.4 Antall brukere pr. måned i gjennomsnitt (Velferd)

År	Totalt	25 +	18 – 24
2010	346	263	83
2011	365	285	80
2012	375	295	80
2013	402	318	84
2014 (1-8)	412	337	75

Tabellene over viser at tjenesten leverer gode resultater. Selv om Ringsaker har høyere gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned sammenlignet med Hamar, Stange og Gjøvik, er den samlede utbetalingen av sosialhjelp pr. mottaker likevel lavere. Dette skyldes at Ringsaker har kortere gjennomsnittlig stønadslengde. Antall brukere som mottar sosialhjelp pr. måned har økt med 10 fra 2013 til 2014, antall ungdommer er dog redusert med 9. Dette antas å ha sammenheng med at ungdomsteamet fikk tilført et nytt årsverk fra 1.1.2013.

Årsaker til økte sosialhjelpsutbetalinger

Veksten i sosialhjelpsutbetalingene følger en generell trend for hele landet og regionen som helhet. I Ringsaker øker stønadslengden for hver enkelt bruker samtidig som gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned øker. Størst er økningen i utbetalingene til boutgifter. I perioden 2011-2014 har utbetaling av stønad til husleie økt fra 5,3 mill. kroner til 9,3 mill. kroner, en økning på 75 %. Sammenlignet med de åtte første månedene i 2013 har utbetalingene i 2014 økt med 1,6 mill. kroner, en økning på 17 %. Det har i de senere år vært et misforhold mellom tilbud og etterspørsel etter utleieboliger i det private leiemarkedet i Brumunddal og Moelv. Dette har bidratt til økte boutgifter i kommunen, som igjen har konsekvenser for utbetaling av sosialhjelp. Begrensninger i bruken av statlige tiltaksvirkemidler, strengere praktisering av inngangsvilkårene til arbeidsavklaringspenger og uførepensjon er andre mulige forklaringer til økte sosialhjelpsutbetalinger. Rundskriv til Lov om sosiale tjenester, som oppleves å utvide formålene som det skal ytes hjelp til, nevnes også.

Kartlegging av årsaker til vekst i sosialhjelpsutbetalingene - prosjekt

Årsakene til veksten i sosialhjelpsutbetalingene kan ikke umiddelbart knyttes til konjunkturmessige forhold, og det synes vanskelig ut ifra eksisterende statistikk å finne forklaringer til den kraftige økningen i sosialhjelpsutbetalingene. Rådmannen har derfor tatt initiativ til at det i 2015 blir igangsatt et prosjekt for bedre å kunne dokumentere og avklare årsaksforhold til denne utviklingen. Prosjektet skjer i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og kommunene i regionen, og finansieres av statlige skjønnsmidler. Et slikt prosjekt vil forhåpentlig kunne gi grunnlag for iverksetting av konkrete og mer treffsikre tiltak. Prosjektet vil bli koordinert fra Ringsaker.

Ungdom

NAV Ringsaker har et eget ungdomsteam som består av 5 kommunalt ansatte. Teamet har ansvar for ungdom i alderen 16-24 år. Ungdomsteamet jobber ut fra målet om at all ungdom i Ringsaker skal ha et dagtilbud og sikres nødvendig oppfølging på skole, i arbeid, tiltaksplass eller hjelp med helseutfordringer. Teamet samarbeider tett med Oppfølgingstjenesten (OT) i den videregående skole, som også er samlokalisert med NAV Ringsaker.

Utfordringene i arbeid med ungdom er mange og sammensatte. Med et overordnet mål om «Flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad», er det særlig bekymringsfullt at kun 64,6 % av elevene i Ringsaker gjennomfører videregående skole innenfor 5-års-retten (tallene gjelder kullene 2004-2007 sammenslått). Erfaringene viser at uten videregående skole er jobbmulighetene små, og sannsynligheten for at en blir avhengig av ytelser fra NAV stor.

Som nevnt ovenfor, er det begrensninger i bruken av statlige tiltaksvirkemidler. I 2014 er det fra sentrale myndigheter vedtatt at midlene skal vektles mot gruppen med nedsatt arbeidsevne. Mange ungdommer kan ikke defineres innenfor denne kategorien og faller derfor utenfor mulighetene til statlige tiltak.

I mars 2014 foretok tjenesten en grundig gjennomgang av brukergruppa 18-24 år. Av de 71 som mottok økonomisk støtte hadde 50 sosialhjelp som hovedinntekt. 15 var rettighetslever i den videregående skole. Gjennomgangen viste også at problemene som den enkelte sliter med er mange og sammensatte. Særlig framtrekkende er problemer knyttet til psykisk helse (30 %). Rus, somatiske plager og familieproblemer er andre.

Tabell 4.7.3.5 Antall ungdommer som har mottatt økonomisk sosialhjelp i 2014

Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August
79	74	71	76	71	75	74	61

Introduksjonsordningen

Kommunestyret har vedtatt at kommunen skal bosette 30 flyktninger pr. år fra og med 2013, jf. k.sak 130/2013. Alle bosatte har rett og plikt til å delta på introduksjonsprogram. Introduksjonsprogrammet skal være helårig og på fulltid i to år, unntaksvis opp til tre år. Dette er det viktigste virkemiddelet for å gjøre nybosatte flyktninger selvhjulpne på sikt.

Ansvar for bosettingsarbeidet er flyttet fra NAV til Servicesenteret, jf. k.sak 75/2013. Ansvar som overtas av Servicesenteret gjelder førstegangsbosettinger og herunder innkjøp av nødvendig innbo, sekretærfunksjonen for innvandrerrådet og ansvaret for å koordinere det tverretatlige forumet for flyktninger. Familiegjennforeninger og eventuelle suppleringer av innbo på senere tidspunkt, skal NAV fortsatt ha ansvaret for.

Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) gjelder for personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne, og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Ordningen er kommunal og skal bidra til å styrke den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet som et alternativ til sosialhjelp.

Tabell 4.7.3.6 Gjennomsnittlig antall deltakere i KVP pr. måned fra 2010 til 2014 (Velferd)

År	2010	2011	2012	2013	2014
Antall	54	56	45	39	30

Antall deltakere forventes å øke noe igjen i 2015 med bakgrunn i innstramminger i bruk av statlige tiltaksvirkemidler og strengere praktisering av regelverket for innvilgelse av arbeidsavklaringspenger.

Aktivitetsplikt ved tildeling av økonomisk stønad

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår i et høringsnotat å innføre plikt til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad, med særlig fokus på lavterskeltiltak og arbeidstrening rettet mot unge. Tiltaket skal sikre at alle som er i stand til å være i aktivitet og ikke har rettigheter eller andre ordninger får plikt til å delta i aktivitet med sikte på selvforsørgelse. Forslaget innebærer at sosialtjenesten må begrunne en beslutning om ikke å stille vilkår i hver søknad. Dette må også dokumenteres i form av rutiner. Lovendringen forutsettes iverksatt fra 1.1.2015. Slik det framgår av høringsnotatet vil forslaget innebære vesentlig merarbeid for tjenesten enn gjeldende rett. Da er det viktig at tjenesten har personalressurser til å følge opp at vilkårene oppfylles, og å iverksette sanksjoner ved manglende oppfyllelse av vilkår. Dersom flere brukere kommer i arbeid som følge av tiltaket vil dette på sikt kunne gi reduserte sosialhjelpsutgifter, men i oppstartfasen vil kommunen få økte utgifter. Det framgår ikke av forslaget at kommunen vil få økte økonomiske rammer. Dersom lovendringen blir vedtatt vil rådmannen i egen sak komme tilbake med konkrete forslag til tiltak og budsjett.

4.7.4 Resultatmål – styringskort

Fokusområder og indikatorer	Målemetode/kilde	Mål	Akseptabelt
Brukere			
Tjenester tilpasset brukernes behov			
Tilfredshet med tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Kvaliteten på tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Dialog med brukerne			
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Tilfredshet med informasjon	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Medarbeidere			
Engasjement og kompetanse			
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	Brukerundersøkelse	5,0	4,0
Ansattes tilfredshet med engasjement og kompetanse	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Læring og fornyelse			
Ansattes tilfredshet med læring og fornyelse	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Medarbeiderskap (spm: 2,4,18,32)	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Organisasjon			
Arbeidsmiljø			
Ansattes tilfredshet med arbeidsmiljø	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Ansattes stolthet over egen arbeidsplass	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Sykefravær	Visma HRM (Ansatt)	6 %	7 %
Ledelse			
Ansattes tilfredshet med ledelsen	Medarbeiderundersøkelse	5,0	4,0
Ledelse (et samlet resultat av andre ind.)		5,0	4,0
Økonomi			
Økonomistyring			
Avvik i % hittil i år, regnskap ift. budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +	0 % +
Avvik i %, årsprognose ift. budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +	0 % +

4.7.5 Standardendringer og nye driftstiltak

For budsjett 2015 legges følgende forutsetninger til grunn:

- Svakt stigende arbeidsledighet
- Flere brukere enn i 2014
- Strømutgifter på samme nivå som i 2014
- Høyere boutgifter på grunn av økende ubalanse mellom tilbud og etterspørsel i leiemarkedet
- Fortsatt lavt rentenivå
- Innstramming av statlige tiltaksvirkemidler
- Noen flere introduksjonsprogramdeltakere enn i 2014

- Noen flere kvalifiseringsprogramdeltakere enn i 2014
- Plikt til å stille vilkår om deltakelse i aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad

Med foreliggende budsjettramme er det risiko for merforbruk også i 2015.

Styrking av sosialhjelpsbudsjettet

Sosialhjelpsbudsjettet er styrket med 4 mill. kroner i 2015. Prognosen for 2014 viser et betydelig merforbruk bl.a. på grunn av flere mottakere som blir lengre på sosialhjelp og økte boutgifter, dette er nærmere kommentert i teksten ovenfor.

Økning grunnbeløp til kvalifiseringsprogrammet

Sosialhjelpsbudsjettet øker med kr 219.000 på bakgrunn av økt grunnbeløp pr. deltaker i kvalifiseringsprogrammet.

Økning grunnbeløp til introduksjonsprogrammet

Sosialhjelpsbudsjettet øker med kr 219.000 på bakgrunn av økt grunnbeløp pr. deltaker i introduksjonsprogrammet.